

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci výkonu rozhodnutia oprávneného **I.**, bývajúceho v T., zastúpeného advokátskou kanceláriou P., so sídlom v T., v mene a na účet ktorej koná advokát M., proti povinnej **I.**, bývajúcej v T., zastúpenej J., advokátom, so sídlom v T., **o výkon rozhodnutia pri úprave styku s maloletým L.**, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 60Em/2/2013 a na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 8 CoE 354/2014, o oznámení sudkyne krajského súdu v zmysle § 15 ods. 1 O.s.p., takto

r o z h o d o l :

Sudkyňa Krajského súdu v Trenčíne J. **je vylúčená** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 8CoE/354/2014.

O d ô v o d n e n i e

Sudkyňa Krajského súdu v Trenčíne J. (ďalej aj „zákonná sudkyňa“) v zmysle § 15 ods. 1 O.s.p. oznámila predsedníčke krajského súdu dôvody, pre ktoré sa cíti byť zaujatá. V oznámení z 25. novembra 2014 uviedla, že podkladom pre daný výkon rozhodnutia boli rozsudky vydané v konaní o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletému L.. V tomto navrhovateľa I. zastupoval ako advokát J., t. j. je jej manžel. Na základe informácie získanej od manžela zistila, že ako advokát zastupuje I. aj v prebiehajúcim konaní o zmenu úpravy práv a povinností k maloletému Lukášovi na Okresnom súde Trenčín. Poukázala tiež na skutočnosť, že v obdobných veciach bola z ich prejednávania a rozhodovania vylúčená.

Predsedníčka Krajského súdu v Trenčíne J. nemala pochybnosti o nezaujatosti sudkyne J. a preto v zmysle § 15 ods. 1 O.s.p. predložila vec na rozhodnutie o jej vylúčení v prejednávaní a rozhodovaní vo veci.

Najvyšší súd ako súd nadriadený krajskému súdu (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť dôvodov v oznámení zákonnej sudkyne (§ 15 ods. 1 O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci.

Vychádzal pritom z § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o nezaujatosti.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednaníu vecí, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne – napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia zákonnej sudkyne J. z prejednávania a rozhodovania vecí vychádzal najvyšší súd zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v tom zmariť hroziace riziko, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadšňania určitej procesnej strane). Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich

nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Pri posudzovaní nestrannosti musí byť vylúčená akákoľvek vonkajšia oprávnená pochybnosť o nestrannosti sudcu prejednávajúceho vec (III. US 16/00).

Vzhľadom na oznámenie sudkyne (namietané dôvody, pre ktoré sa cíti byť sudkyňa krajského súdu zaujatá) najvyšší súd starostlivo vyhodnotil okolnosti ktoré môžu objektívne zakladať pochybnosti o nezaujatosti zákonnej sudkyne [ústavný súd totiž judikoval, že pri tak závažnom rozhodnutí, ako je objektívna stránka sudcovskej nezávislosti, musí súd dostupné okolnosti náležite vyhodnotiť (III. ÚS 24/05)].

Z obsahu spisu vyplýva, že podkladom pre nariadenie výkonu rozhodnutia boli rozhodnutia vydané v konaní, v ktorom I. zastupoval ako advokát J., manžel sudkyne krajského súdu J.. Predsedníčka krajského súdu nespochybnila tvrdenie v oznámení sudkyne, že táto bola vylúčená z prejednávania a rozhodovania v obdobných veciach; na túto skutočnosť ako nespornú preto nadriadený súd musel prihliadať. Rovnako súd prihliadol na skutočnosť, že sudkyňa získava informácie od svojho manžela ako advokáta o jeho činnosti pri zastupovaní I., i keď v inom konaní, avšak medzi rovnakými účastníkmi konania (o zmenu úpravy práv a povinnosti k maloletému Lukášovi Anderlemovi).

Pri posudzovaní vzájomnej korelácie obsahu oznámenia sudkyne s obsahom nesúhlasu predsedníčky krajského súdu (§ 15 ods.1 O.s.p.), vychádzajúc z toho, že zákonná sudkyňa J. získava poznatky o veci, o účastníkoch konania inak než procesným spôsobom (súkromnou komunikáciou s manželom, ktorý je advokátom účastníka konania) a že už bola vylúčená z prejednávania a rozhodovania v obdobných veciach, dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru o existencii skutočnosti, ktorá je relevantná z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p., ktorá ju vylučuje z prejednávania a rozhodovania v danej veci.

Z dôvodov vyššie uvedených rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že sudkyňa J. je vylúčená z prejednávania a rozhodovania danej veci.

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 10. decembra 2014

JUDr. Oľga Trnková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Zuzana Pudmarčíková